

Napjaink égető kérdése

A biztonságpolitika volt a témája Hankiss Ágnes címzetes egyetemi docens meggyőző adatokkal alátámasztott előadásának a Mindenki Akadémiája pódiumán 2018. március 14-én, amelyet az M5-ös csatornán sugárzott a televízió. Hankiss Ágnes sokrétű pályafutását pszichológusként kezdte, aztán a szépirodalom irányába tett kitérőt. 2010 és 2014 között európai parlamenti képviselő lett, s az Európai Néppárton belül biztonságpolitikával foglalkozott. Hazatérte után a Nemzeti Közsolgálati Egyetem terror elhárítási tanszékének oktatójaként oszthatta meg tapasztalatait és gondolatait azokkal, akik különböző területeken dolgoznak hazánk biztonságáért. Jelenleg a Hamvas Béla Kulturakutató Intézet igazgatója.

A mostani, Douglas Murray-kötet által felvetett témánkhöz értelem-szerűen kapcsolódik Hankiss Ágnes aktuális előadása. Beszámolója előtt az igazgató asszony megemlítette: tisztában van azzal, hogy a biztonságkutatói és irodalmi ténykedés az emberek tudatában, nálunk,

nemigen kapcsolható össze. Az irodalom iránt érdeklődők úgy érzik, hogy nincs közük a terrorizmus témájához, mások viszont azért szemlélik gyanakvással őt, mert azt gondolják, hogy milyen biztonságkutató az, aki közben regényt ír. Holott e látszatra távol eső területeknek nagyon is van közös nevezőjük.

Szinte Magyarország az egyetlen ország Európában – állapította meg Hankiss Ágnes bevezetesként –, amelyiknek sikerült biztonsági intézkedésekkel és a kerítéssel a migrációt megállítania. Belegondolni is rossz abba, ha mindez nem így történik, hiszen emlékezhetünk a 2016-os, Keleti pályaudvar körüli eseményekre... Ám azt hinni, hogy most már nyugodtan hátradőlhetünk, oktalanság lenne, hiszen a migrációs hullám bármelyik pillanatban olyan fordulatot vehet, amely a terrorfenyegettséget is nagyban megnövelheti.

Az alábbiakban Hankiss Ágnes előadásából idézünk fel részleteket.

HANKISS ÁGNES

„FÉLELEM ÉS ELREJTETTSÉG”

Az elmúlt években mi magyarok távolabbról figyelhettük, követtük nyom sajtóban, televízióban azokat a terrortámadásokat, amelyek Európa különböző országait sújtották. Nehéz elfelejteni ezeket: a párizsi támadássorozatot a Bataclan diszkó ellen, ahol nagyon sok ember meghalt, a brüsszeli merényletet a repülőtér ellen és a metró ellen, s a manchesteri aréna elleni merényletet... Voltaképpen ezek a merényletek azzal a kérdéssel szembesítették nemcsak a civileket, hanem még a biztonságkutatói szakmát is: hogyan történhetett meg az elképzelhetetlen? Hiszen korábban nehezen tudtuk volna azt feltételezni, hogy látszólagos európai védettségünkben, vagy amit annak éreztünk, ilyen szörnyű események bekövetkezhetnek.

Az előbb azt mondtam, hogy mi bizonyos fókig távolabbról szemléltük az eseményeket. Nos, ez a „távolabbról” azért viszonylagos. Abban az értelemben nem volt ez olyan nagyon távoli, hogy az elkövetők, tehát azok a terroristák, akiknek a nevéhez köthetők a súlyos európai terrortámadások, ezek közül többen – itt elsősorban a franciaországi és belgiumi támadásokra gondolok – Magyarországon keresztül jutottak el Európába, magukat migránsnak kiadva, a migrációs hullámon keresztül. Budapesten laktak, budapesti szállodákban napokat töltöttek, ott voltak a Keleti pályaudvar környékén, és voltaképpen innen indultak tovább Brüsszelbe, Párizsba, és azokra a célterületekre, ahol a mé-

szárlásokat elkövették. Felvetődik hát a kérdés, hogy voltaképpen kik voltak ezek az emberek? Terroristák, ennyit tudunk róluk, s tudjuk róluk azt is, hogy Szíriából, Irakból, tehát az Iszlám Államnak a területéről, főhadiszállásáról indultak el Európába, hogy elkövessék ezeket a terrorcselekményeket, ugyanakkor nyitott kérdés volt, hogy kapcsolódnak-e másokhoz, vagy úgymond magányos elkövetőkről van szó.

Sokáig a közbeszédben, a sajtóban, sőt még a szakértői körökben is tartotta magát az elképzelés, hogy a túlnyomó többségük olyan magányos fiatal volt, aki magányosan radikalizálódott, és vált elkövetővé. Erre mondják: *a magányos far-*

kas. Már korábban az al-Kaida is (az al-Kaida az az iszlamista terrorszervezet volt, amelyik a New York-i terrortámadást, a tornyokba való berepülést elkövette) különös előszeretettel szólította meg a maga fórumain a potenciális magányos elkövetőket azzal, hogy ne várjatok másokra, hanem ti egyedül, öljetek meg annyi embert, amennyit csak tudtok, a „hitetlenek” világából! Amikor pedig megtörténtek ezek a merényletek, utána az első híradások mindig arról szóltak, hogy magányos farkasok tették ezeket. De ha az ember megpróbált kicsit ezek mögé nézni, ami máskülönben nem könnyű, akkor voltaképpen az derült ki, hogy ezeknek a merényleteknek az elkövetői közül *egyetlenegy sem tekinthető magányos elkövetőnek.* De mielőtt erre egy-két példát mondanék, hadd kanyarodjak vissza arra, amiről beszéltünk.

Fontos megérteni, ha az ember a jelenség mélyére akar nézni, hogy ezeknek az embereknek a többsége, eredendően Európából ment ki harcolni az Iszlám Állam soraiba. A szakirodalomban őket hívjuk úgynevezett idegen harcosoknak, s az idegen harcosok száma egyre emelkedett minden európai országból és a világ más országból is. Olyan fiatalok ezek – részben másod- vagy harmadnemzedékes muszlim fiatalok –, akik már az adott országban születtek, ott nevelkedtek, radikalizálódtak, és kimentek harcolni az ISIS soraiba. Általában interneten keresztül ismerkedtek meg azzal az ideológiával, amelyik végül ilyen nagy vonz-

erőt gyakorolt rájuk. De voltak olyan európai fiatalok is, akiknek nincsen muszlim háttere, hanem szabályos polgári európai családokból származtak, de valamilyen lélektani okból a radikalizáció vonzereje elvitte őket Szíriába, az Iszlám Állam soraiba. Ennek a vezetésében pedig volt egy olyan részleg, amelyet úgy hívtak, hogy külső műveleti parancsnokság, és amelyik azért volt felelős, hogy külső színtereken, esetünkben értsd Európában, terrorista műveleteket, azaz terrorcselekményeket elkövessen. Azokat a fiatalokat, akik megérkeztek oda, erre kiképezték és visszaküldték. Voltaképpen az európai merényletek elkövetőinek túlnyomó többsége ebbe a típusba tartozik.

Hadd mondjak egy példát, hogy érzékletesebb legyenek! Emlékezzünk tán a Thalys-vonatra, a nagy sebességű francia vonatra, amelyre egy bizonyos El Chazanni nevű terrorista fölszállt, és megtámadta késsel az utasokat. Azért nem volt halálos áldozat, mert véletlenül három amerikai tengerészgyalogos utazott a vonaton, és ők képesek voltak leszerelni a támadót. Utána ezt az El Chazannit úgy emlegették mindenütt a sajtóban, mint tipikus magányos farkas elkövetőt. Ám amikor az ember az adatbázisokban utánanézett, nos, akkor kiderült, hogy az illető együtt érkezett Magyarországra a bizonyos, azóta sokat emlegetett Abdelhamid Abaaoud nevű emberrel, aki viszont Szíriában, az Iszlám Állam soraiban, az említett külső műveleti parancsnokságnak volt a vezetője, az egyik alapítója. Ők tehát együtt érkeztek Budapestre, egy hotelben eltöltötték néhány napot, majd együtt indultak tovább, s egy bizonyos ponton szétválva Abaaoud ment Párizsba megszervezni a párizsi és brüsszeli merényleteket, El Chazanni pedig fölszállt erre a vonatra, és megtámadta az utasokat. Hát hogyan nevezhetnénk magányos farkasnak, magányos elkövetőnek őket?

Mondhatok másik példát is, nyilván emlékeznek a manchesteri Arénára, az Ariana

Grande-koncertre, nagyon sok fiatal meghalt ott Manchesterben. Abedi, a manchesteri merénylő is úgy lett felmutatva a sajtóban, mint magányos elkövető. Egy manchesteri fiatal iszlám háttérrel, annakidején a szülei Líbiából menekültek Manchesterbe, az iszlám hitű fiatal radikalizálódott, interneten megismerte az Iszlám Állam világát, majd megtámadta az Arénát. Mértékadó, hiteles sajtóorgánumokban ez a történet így szerepelt. Mi volt ezzel szemben a valóság? A valóság az volt, hogy a merénylet elkövetése előtt Abedi két hetet töltött Líbiában, ahol a családjából az apja és a testvére már terrorista cselekményekért elítélt emberekként szerepeltek. A korábban említett kiképzőtáborban találkozott az Iszlám Állam harcosaival, majd hazautazott Manchesterbe, és másnap megtámadta az Arénát. Nevezhető magányos farkasnak? Nyilvánvalóan nem.

Emlékezhettek Abdeslam nevére is, akinek fontos szerepe volt a franciaországi támadásokban, ő háromszor fordult meg Magyarországon, tehát ingajáratban utazott Szíria és az európai országok között. Ezek az emberek az ISIS, az Iszlám Állam hálózatának a segítségével tudják elkövetni a terrortámadásokat, s egészében véve elmondható, hogy az ilyen súlyú és horderejű merényleteket magányos farkasként nem lehet elkövetni. Kétségtelen viszont, hogy azt a hálózati térképet, azt a kapcsolatrendszeret föltárni, amely ezt a látszólag magányos elkövetőt összeköti az Iszlám Állam központi parancsnokságával, nagyon nehéz és időigényes.

Joggal merül fel itt az a kérdés, hogy miért kell ez magányos farkas propaganda? Maga az Iszlám Állam is a különböző fórumain, miért hirdeti és propagálja ezt? Ezzel kapcsolatban én csupán egy hipotézist tudok önökkel megosztani, de nem vagyok egyedül, aki ezt gondolja a szakmában. Ahogy mondani szokták, lélektani hadviselésről van szó és figyelemelterelésről. Gondoljunk csak bele, ha feltételezzük, hogy

ilyen súlyú terrortámadást egy ember egyedül, segítség nélkül el tud követni egyik napról a másikra radikalizálódva, akkor miben bízunk? Nem bízhatunk a titkosszolgálatok, a terror-elhárítás vagy a rendőrség segítségével, mert akkor nincs fogási pont. Nincsen előzménye a dolognak. Nem más ez, mint a félelem szétterítése. Egyfelől tehát félelemkeltő propagandáról van szó. Másfelől viszont a terror-elhárítás tévútra tereléséről. Azt üzeni ez az európai terror-elhárításnak, hogy magányos radikálisokat keressen. Holott nem azt kéne keresnie, hanem a hálózatokat, a kapcsolati térképeket kéne idejekorán felfejtenie, ami persze, nagyon nehéz feladat. Különösen, ha a migrációs hullámot tekintjük. Ne értsenek félre, nem azt akarom ezzel mondani, hogy minden migráns potenciális terrorista, mert ez számárság lenne. Ugyanakkor igaz, hogy az Európába beáramló terroristák szinte kivétel nélkül – akik jönnek Szíria, Irak, az Iszlám Állam felől – a migrációs- és menekülthullámot használják ki arra, hogy magukat álcázzák, hogy magukat menekültnek kiadva jussanak be Európába.

Őnök is nyilván hallottak arról, hogy a közel múltban, Szíriában és Irakban a terrorista erőket eléggé megnyirbálták, ám ez közel sem jelenti azt, hogy megsemmisültek volna. Azal zárnám e problémakör rövid felvillantását, hogy ha azt gondolnánk, hogy a terrorizmusnak ettől a formájától búcsút vehetünk, nos, ezt a vélekedést nem tudnám megerősíteni. A terroristák bármikor elindulhatnak, visszaáramolva megint Európába, hamis okmányok mögé rejtőzve, s megtörténhet az is, hogy a világnak más pontjain fognak góccok kialakulni Dél-Ázsiától Líbiáig... S bár ez utóbbi minket talán kevésbé érint, nem érezhetjük úgy, hogy a dzsihadista terrorizmus erőtartalmái kimerültek azzal, hogy Szíriában a tendencia háttérbe szorult. Vagyis a jövő képe pillanatnyilag még nem megnyugtató. ♦♦

WELTLER ILDIKÓ

„FELNÉZÉST KÉRÜNK!”

Budapesti Tavaszi Fesztivál 2018

Az idén sem maradhatott el az 1981-ben indított *Budapesti Tavaszi Fesztivál*, amely megalapítása óta hazánk egyik legnagyobb, nemzetközileg is ismert kulturális eseménye. A március 30-a és április 22-e között zajló fesztiválon ezúttal is számtalan színvonalas zenei, színházi, irodalmi és egyéb művészeti program kapott helyet. A zenei műsorok sorát *Liszt Ferenc* első oratóriuma, a *Szent Erzsébet legendája* nyitotta meg, amelyet a Müpában élvezhettek a nézők. Annakidején Lisztet olyannyira foglalkoztatta a magyar királylány és bajor hercegasszony története, hogy a weimari nagyherceg társaságában ellátogatott Erzsébet egykori lakhelyére, Wartburg várába is. A fesztivál nemzetközi produkciójában a Nemzeti Filharmonikusok is részt vettek, s Albert Pesendorfer személyében az egyik legkeresettebb Wagner-énekes is szerepelt az előadásban.

Más stílusú és hangulatú koncerteket tartottak az Uránia Nemzeti Filmszínházban. A klasszikus és a könnyűzenét egyaránt kedvelő *InFusion Trio* többek között arról ismert, hogy különleges hangszerekkel képes jól ismert dalokat is újjávarázsolni. *Új, Stardust* című lemezüket is stílusukra jellemző módon válogatták össze: angol és magyar nyelvű szerzeményeik mellé bekerültek népdal-, sláger- és komolyzenei feldolgozások is. Az albumon, amelynek bemutató koncertjét éppen a Tavaszi Fesztiválon tartották, az *InFusion Trio* tagjain kívül jó néhány meghívott művész is közreműködött.

Különleges zenei csemegének is részesei lehetnek a nézők az Urániában. Különleges, mert a műsorszámokat bensőséges hangulatú beszélgetések köttették össze, és mert anya és lánya közreműködésével zajlott. *Rost Andrea* és lánya, *Harazdy Eszter* közös műsorukban a zenéhez és egymáshoz fűződő kapcsolatukról is vallottak, s megidézték az operairodalom legembe-ribb hősnőit. A két művésznőt Eszter édesapja, *Harazdy Miklós* zongoraművész kísérte.

Ugyancsak az Urániában tartották a *Chopin University Big Band* filmzenekonzertjét. A lengyel zeneművészeti egyetem egykori és jelenlegi növendékeiből álló zenekar filmzenei

klasszikusokból, slágerré vált betétdalokból állította össze budapesti koncertjének műsorát.

A dzsessz is fontos szerephez jutott a Tavaszi Fesztiválon, hiszen a hagyományok szerint ismét tavasszal rendezték meg az év egyik rangosabb hazai dzsesszeseményét, a *Magyar Jazz Ünnepe*t a Budapest Jazz Clubban.

Fontos évfordulót ünneplünk az idén: éppen száz éve, hogy véget ért az I. világháború. Ennek emlékére a Zeneakadémia emlékkoncertet tűzött műsorára, *Mikor megyek Galícia felé* címmel. A *Honvéd Együttes* ebből az alkalmából öttételes kantáta megírására kért fel öt zeneszerzőt: *Csemiczky Miklóst*, *Gyöngyösi Leventét*, *Orbán Györgyöt*, *Selmecei Györgyöt* és *Vajda Jánost*. A kantáta szimfonikus zenekarra, énekhangra és férfikarra íródott, az egyes tételekhez a zeneszerzők magyar vonatkozású, az I. világháborút idéző szövegeket használtak fel. Szuggesztív, komplex előadás született így, amely mindenféle háború ellen szól.

A Művészetek Palotája is fontos helyszíne volt a fesztivál számos eseményének. Itt mutatták be egyebek között a XX. század egyik legismertebb, ugyancsak száz éve született zeneszerzőjének, *Leonard Bernsteinnak* az utolsó színházi darabját. A művet a *Neue Oper Wien* állította színpadra. Az 1980–83-ban írt, háromfelvonásos *A Quiet Place* (Egy békés hely) című művet, amely ironikus látélet az amerikai álomról, angol nyelven, magyar felirattal élvezhették a nézők.

Szintén a Müpa adott otthont *Látnokok, költők, csavargók* címmel *Hobo* különleges műsorának. *Hobo*, akit egész pályafutása során foglalkoztatott a zene és a költészet kapcsolata, koncertjein régebben is gyakran illesztett be a bluesok közé verseket, ezúttal pedig műsorát egyértelműen az irodalomnak szentelte. A szabadság témájával foglalkozó produkció keretét *József Attila* szabad prózája, a *Tanítások* adta, amelyet Villon, Shakespeare, Csokonai, Petőfi, Ady, József Attila, Faludy, Pilinszky, Ginsberg, Morrison, Viszockij, Tom Waits és Bob Dylan műveit kísérték.

A templomi műsorok közül kiemelendő a hosszú pályafutásra visszatekintő, 1978-ban alakult *Budapesti Tomkins Énekegyüttes* koncertje.

A hagyományteremtő együttes tagjai többségükben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán végeztek, s repertoárjukon a XVI. századtól a kortárs zenéig számtalan énekelt kamarazene szerepel. A Belvárosi Szent Mihály-templomban előadott művet, *Rahmanyinov Éjszakai virrasztását* mintegy három évtizede, 1987-ben elsőként ők mutatták be Magyarországon, majd csaknem húsz évvel később lemezfelvételt is készítettek a darabból. A felcsendülő dallamok felidéztek a keleti egyház szertartásainak hangulatát, az orosz egyházi énekek és a görög liturgikus dallamok érzéki szépségét.

A táncot a Tavaszi Fesztiválon többek között a *Duna Művészegegyüttes* bemutatója képviselte. *Szerelmünk, Kalotaszeg* címmel. *Kós Károly* egykor így írt Kalotaszegről: „Ha a Kalotaszeg földjét hosszában átszelő robozó vonat ablakából itéljük meg ezt a földet, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy annak túlnyomó része egyhangú, kietlen, sőt, szomorú föld. De a levegő csodálatosan tiszta, és a dombok szeszélyes vonalai élesek, a sziluettek határozottak, a szántók, a kaszálók színfoltjai, vonalvezetése ezen a szeszélyes területen egészen furcsán egyéni. Ebben a hideg és élesen rajzolt tájban a művész szeme, mint rafináltan megkomponált képen, észre fogja venni a kontrasztjával nagyszerűen ható embert és az embernek alkotásait.” A hírneves építész leírásai lettek a Duna Művészegegyüttes előadásának ihletforrásai. Szokásához híven az együttes olyan összetett táncszínházi előadást hozott létre a Müpában, amely egyszerre autentikus és innovatív, s amely modernségével a mai színházi produkciók egyenrangú társává teszi a néptáncot és a népzeneit.

Nem múlhat el Tavaszi Fesztivál opera nélkül, s erről az idén az *Erkel Színház* is gondoskodott a mindig népszerű *Giuseppe Verdi* egyik legismertebb művével, *Az álarcosbálla*. Az egykoron a cenzúra haragját kivívó darab eredetileg egy svéd királygyilkosság valós történelmi eseményét dolgozta fel, ám a római cenzúra beavatkozása nyomán a királyból gróf lett, a cselekmény helyszíne pedig Európa helyett Amerika. Ahogyan manapság ismerjük a darab történetét, úgy a politikai gyilkosság mellett egy megmentésre szoruló házasság tűnik

elénk. Bármilyen furcsa is, Az álarcosbál már tizenkét éve nem járt az Operaház színpadain, így éppen ideje volt egy újabb előadásnak. A művet ezúttal a fiatal, versenygyőztes olasz rendező, Fabio Ceresa értelmezésében, olasz nyelven, magyar és angol felirattal élvezhettük.

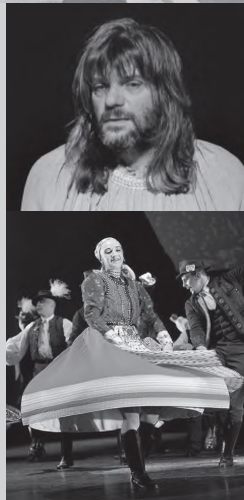
Helyszínét tekintve még különlegesebb operaelőadás részesei lehetnek azok, akik jegyet váltottak Wolfgang Amadeus Mozart minden korban népszerű operájára, *A varázsfuvolára*. A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér 1-es terminálján bemutatott kortalan mese megtekintésére akár nosztalgiabuszokkal is eljuthattak a nézők. Mozart daljátéka az egyik legsokoldalúbb értelmezési lehetőségeket kínáló zenés színházi darab. A helyszín, a történet ideje, a szereplők kapcsolatai lényegében szabadon variálhatóak, így *A varázsfuvola* akár egy repülőtéri terminálon is előadható, ahol a fény és a sötétség harca különleges fényhatásokkal ábrázolható.

A kiemelkedő zenei programok között számos koncert is helyet kapott. Éppen áprilisban töltötte be ötvenedik életévét Ákos, s a Kossuth-díjas énekes-dalszerző egyúttal pályafutása kezdetének harmincadik évfordulóját is ünnepli az idén, az *Ákos 50* című koncertsorozattal. Maga az énekes az esemény előtt így beszélt terveiről: „A koncertszünet után jó érzés lesz újra színpadon állni, ráadásul ilyen rangos környezetben. A helyszínhez méltó előadást tervezünk, de nem maradhat el az elmúlt három évtized néhány vicces vagy izgalmas pillanatának megidézése sem. Hangvételében talán az *Andante*-vagy a *40-es koncertsorozathoz* lehet hasonlítani azt, amit most tervezünk, de minden korábbi előadásunktól különbözni fog.”

Kovács Kati, egyik legsikeresebb énekesnőnk szintén nem kell bemutatni a közönségnek. Amikor pedig élő nagykoncertet ad szimfonikus kísérettel, az eseményszámba megy. Így volt ez az idei Tavasz Fesztiválon is a Pesti Vigadóban, ahol a sokféle zenei stílusban otthonosan mozgó Kovács Kati ötven év több mint ötszáz dalából adott válogatást a hallgatóságának.

A Pesti Vigadó egy másik alkalommal, *Zoób Kati* divatbemutatójának idejére különleges világgá alakult át. *Szamárbőr királyfi* című mese ihlette ezt a fantáziadús produkciót, amely a divat optikáján keresztül mesélt a látogatóknak. „Több mint harminc éve dédelgetem ezt a történetet – vallja az alkotó. – Vártam, hogy egyszer megjeleníthessem, illusztráljam a saját eszközeimmel. A mese olyan kifejezési eszköz, amelyet mindannyian szeretünk, széles skálán játszik, koncepcionális és szürreális, elgondolkodtat és elbűvöl, hogy megtalálhassuk magunkat varázslatos világában.”

Ugyanez a helyszín lett az otthona egy igazi kórusünnepnek is: nagyszabású ünnepi hangversenyt rendeztek, amelyen immár harmadik alkalommal gyűltek össze a *visegrádi országok*

legnevesebb kórusai. A műsorban az európai kóruszene legszebb alkotásai hangzottak el, többek között opera- és oratóriumrészletek a négy visegrádi ország zeneszerzőitől.

Színházi produkciókban sem szűkölködött a Tavaszi Fesztivál. Nem először rendezték meg a *Keresztény Színházi Fesztivált*, amely a keresztény hit megélésének témáját, a szeretet és a művészet kapcsolatát járta körül az Új Színházban. A fesztivál programja minden korosztályhoz szólt, s kínálatában nemcsak a dráma, hanem az irodalom, a képzőművészet és a zene is szerepet kapott. Az eseményen a budapestiek mellett vidéki, sőt határon túli társulatok is bemutatkoztak.

A *Koldusopera* cím hallatán a legtöbb színházrajongónak *Bertolt Brecht* műve jut eszébe, azt azonban kevesebben tudják, hogy azt a darabot egy régebbi mű története ihlette. Az eredeti *Koldusopera* a XVIII. század első felében született, John Gay tollából, valószínűleg Jonathan Swift ötlete alapján. Ez az évtizedekig nagy sikerrel előadott, koldusok, prostituáltak, rablók és börtöntöltelék körében játszódó, angol fekete humorral átítatott történet teremtette meg a „ballad opera” műfaját. Gay darabja groteszk humorral, korabeli angol dalok és újonnan írt dallamok kíséretében mutatja be a szegénység okozta kiszolgáltatottságot. A *Színház- és Filmművészeti Egyetem negyedéves*, zenei szakirányú hallgatóinak éppen a darab összetettsége nyújtott kitűnő alkalmat arra, hogy bemutatkozzanak a nagyközönségnek a Trip Hajón.

A Katona József Színházban ugyanakkor egy valódi *Brecht*-darab került műsorra: *A szecsuanai jólélek*. A Theater Heidelberg és a Katona József Színház előadását német nyelven, magyar felirattal tekinthették meg a nézők. A rendező, Bodó Viktor immár harmadik

alkalommal dolgozott Heidelbergben, ezúttal azért, hogy színpadra állítsa Brecht színpadi paraboláját, s most is nemzetközi vendégekkel bővítette a heidelbergi társulatot. A Tavaszi Fesztiválon is látható előadásban az istenek szerepét a budapesti Katona József Színház három művésze kapta.

Természetesen a budapesti galériák és múzeumok is kivették részüket a Tavaszi Fesztiválból. A *Budapest Art Week* mindig egyedülálló esemény a maga nemében, hiszen számtalan galériát, múzeumot és kiállítóteret fog össze. A szervezők hat napon át majdnem nyolcvan kiállítással és azokhoz kötődő programokkal, hatvannál is több helyszínen várták a művészetek kedvelőit. A programot nemzetközileg is elismert galériák és vezető múzeumok gyűjteményeinek széles skálájából válogatták össze – s mindezért elég volt egyetlen belépőt megvásárolni. Az esemény célja az volt, hogy a látogatók egyúttal aktív résztvevők is lehessenek: a workshopokon, beszélgetéseken és kiállításmegnyitókán kívül lehetőség nyílt az alkotókkal való találkozásra is.

A kültéri programok minden évben érdekes színfoltjai a Tavaszi Fesztiválnak. Az *Akvárium Tavasz Terasz* hagyományosan az egyik legnépszerűbb kültéri programsorozatnak számít a fővárosban. Az Akvárium Klub teraszán kialakított színpadon április 1-je és 22-e között neves zenészek és még ismeretlen tehetségek egyaránt adtak ingyenes akusztikus koncerteket, vasárnap délelőttönként pedig a gyerekeket szórakoztatták.

Szintén az Akvárium Klub látta vendégül a *Cinemira* című nemzetközi gyermekfilmfesztivált, amelyet többek között a *Budapesti Fesztiválzenekar*, a *Pagony Könyvesház*, a *Móra Könyvkiadó* és a *Színház- és Filmművé-*

szeti Egyetem közreműködésével szerveztek. A gyerekek és fiatalok számára készített, rövid animációs, élő szereplős és dokumentumfilmekből, illetve a régió legsikeresebb egész estés gyerek- és ifjúsági filmjeiből álló program mellett az egyéb kínálat is nagyon érdekesnek bizonyult. Volt gyermekeknek szóló forgatókönyvíró-pályázat, szinkronszínészek beszéltek a szakma titkairól, animációs workshopot szerveztek gyerekeknek és szüleiknek, sőt filmes finomságokkal teli fogadás is várta a látogatókat.

Hagyományos könyv vagy e-book? – sokan vitatkoznak azon, melyik a jobb, holott mindkettőnek megvan a maga előnye és szépsége. A *Sztalker csoport* úgy gondolta, megkeresi az arany középutat, és megalkotta a kiváló minőségű, okostelefon méretű zsebkönyveket. Így aki az e-könyvek csekély helyigényét kedveli, az mindenképp jól jár, ugyanakkor azok is örülnek a könyvecskéknek, akik nem tudnak lemondani a könyvlapozgatás élményéről. A *Poket* elnevezésű projekt első kötetei között *Szerb Antal*, *Csáth Géza* és *Krúdy Gyula* művei szerepelnek, s minden egyes könyvnek van egy ismert „nagykövete”. A zsebkönyvekhez a város forgalmas köztéréin (a Keleti pályaudvarnál, a Puskás Ferenc Stadionnál, a Széll Kálmán téren, a Móricz Zsigmond körtéren, az Örkény István Színháznál a Madách téren, a Déli pályaudvarnál és a Nyugati pályaudvarnál) felállított automatákból lehet hozzájutni, mindössze 990 forintért.

Budapest utcáin mindennapi gondjaink után futkosva ritkán esik meg velünk, hogy a nagy rohanásban tekintetünket egy kicsit feljebb emeljük, és észrevesszük, mennyi építészeti csoda vesz körül bennünket. A *#felafejjelbudapest* című projekt ezen szeretne változtatni immár második éve. Az ötletgazda, *Bodnár Bence* így mutatta be az elképzelést: „Nap mint nap gyönyörű épületek vesznek körül minket, de mi észre sem vesszük, mert a mobilunkat nyomkodjuk ahelyett, hogy felemelnénk a fejünket. Idén március 30-a és április 22-e között több modern fővárosi épület előtt bukkanhatunk kültéri matricákon közölt ismertetőkre: megtudhatjuk, ki tervezte a házat, mikor épült, és melyik korstílust képviseli. Maga a *#felafejjelbudapest* hashtag már terjed a közösségi oldalakon, bárki feltöltheti az általa készített szebbnél szebb képeket Budapest épületeiről. Felnézést kérünk!”

Számtalan budapesti utca és tér volt a helyszíne a *fesztiválzáró promenádnak*, több száz hivatásos és amatőr táncos, énekes, zenész részvételével. A város központi helyszíneiről induló hangos menet a tavasz kezdetét is hirdette. Egy-egy alkalmi állomáson, az Operánál, a Liszt Ferenc téren és a Kodály köröndön a *visegrádi országok táncgyományait* is megéleltették. A promenád a Hősök terén ért véget, s az eseményt egy nagy összművészeti produkció zárta, a Műcsarnokban ugyanezen a napon nyíló kiállítás felvezetőjeként. ◆

BORBÉLY LÁSZLÓ

Az „egri srácok” a Nemzetiben

Jelenetfotók az Egri csillagok előadásából

FOTÓ: SÁGHY TÍMEA, EÖRI SZABÓ ZSOLT, SZIGETVÁRY ZSOLT

„Gárdonyi Géza minden mondataért harcolok” – jegyezte meg derűsen *Vidnyánszky Attila* azon a hangulatos sajtóeseményen, amelyen nyilvánosan bejelentették, hogy a *Nemzeti Színház* és a *Magyar Nemzeti Táncegyüttes* a *Körhinta* és a *Csiksomlyói passió* színrevitele után újabb nagyszabású közös produkció megvalósítására szövetkeznek. Előzetesként levétítették Várkonyi Zoltán legendás filmjének, az *Egri csillagok*nak néhány emlékezetes képsorát, majd szót kaptak az egykori szereplők közül néhányan, akik elfogadták a meghívást a bemutatót beharangozó zenés-táncos kedvcsinálóra.

Venczel Vera (Vicuska) a *Jumurdzsákok* alakító Bárdi Györggyel történet küzdelmét idézte fel, amelyet a rendező kérése szerint csak egyszer vettek fel, hogy minél hitelesebb legyen. *Kovács István* (Bornemissza Gergely) adomázva mesélte, hogy a közönségtalálkozókon a gyerekeket mindig az foglalkoztatta, hogyan kell tűzkereket készíteni, így kénytelen volt ennek utána nézni. Tőle tudtuk meg azt is, hogy az akkor még létező MOKÉP kimutatása szerint tizennyolc millióan váltottak jegyet a filmre. *Benkő Péter* (Török Jancsi) arra emlékezett, miként botlott bele egyik reggel a film látványtervezőjébe, akit történetesen *Szász Endrének* hívtak, a későbbi *Munkácsy*

Mihály-díjas képzőművész ugyanis akkoriban még ezzel is foglalkozott. *Harsányi Gábor*, aki a színművészeti főiskola frissen végzett hallgatójaként először szerepelt játékfilmben, a harcjelentben ellene vívó török vitéz irdatlan pofonjait emlegette. Az anekdotákkal fűszerezett múltidézésből az sem maradt ki, hogy éppen a forgatás idején szállták meg a Varsói Szerződés csapatai Csehszlovákiát, és hogy ez kiben milyen érzéseket váltott ki annakidején.

A jelenbe pillantva *Vidnyánszky Attilától* megtudtuk, hogy nem a regény színpadi adaptációjáról van szó. „Különleges nézőpontot kerestünk, amelyből érvényesen mesélhetjük el a *Gárdonyi Géza* által megírtakat fiataloknak úgy, hogy azok az érzelmek, tettek és kalandok, amelyek az *Egri csillagok* regényét olyan élvezetessé teszik, mind megjelenjenek – emelte ki a vezérigazgató-rendező. – Egy csapat várbeli gyerek szemszögéből látatjuk a történetet, akik egy biztonságos helyről figyelik az eseményeket (ahová a felnőttek zárták őket, nehogy bajuk essen az ostrom során)... Az ő szemükkel látjuk a felnőttek – Bornemissza Gergő, Cecsey Éva, Dobó István, *Jumurdzsák* és többiek – történetét.”

Vidnyánszky Attila Zalán Tibor átiratát felhasználva állította színre *Gárdonyi Géza* mű-

vét. „Nem hiányzik – az ostrom mindennapi izgalmi mellett az a fajta izgalom sem, mely nem feltétlenül kollektív érzelmnyilvánítást kíván meg a nézőtől – tette hozzá *Zalán Tibor*. – *Jumurdzsák* és *talizmán-gyűrűje* vörös (véres) vonalként húzódik végig a történeten. Természetesen a várat eláruló *Hegedűs* hadnagy a feldolgozásban is elnyeri méltó büntetését, a bitófát. És szándékomban áll a színpadon a hős egri nők mellett a várban lévő, hol ostrom-tanúként, hol abban aktív résztvevőként jelenlévő gyerekeket-fiatalokat is a történet szolgálatába állítani; hogy egy távoli párhuzammal éljek, ők lesznek (voltak, lehetek?) az egri srácok.”

*Zalán Tibor*t bevallottan az a kettős cél vezérelte, hogy a színpadi műben ne csalódjon az, aki már olvasta a regényt. Aki pedig nem olvasta, kapjon kedvet az elolvasásához.

Az előadás szerves része a korhű zene és tánc, utóbbi *Zsuráfszky Zoltán* koreográfiája által valósult meg. A látványos színpadkép megteremtője *Székel László* díszlettervező. A mostani szereplőgárdában mások mellett jelen van: *Horváth Lajos Ottó* (Dobó István), *Bodrogi Gyula* (Szulejmán szultán), *Schnell Ádám* (*Jumurdzsák*), *Söptei Andrea* (Izabella királyné, Baloghné), *Szalma Tamás* (Török Bálint), *Csurka László* (Ali bég). ♣